

ВІДГУК

**рецензента – кандидата юридичних наук,
доцента Дибаня Максима Петровича на дисертаційну роботу
Кашицького Андрія Володимировича на тему «Правове регулювання
волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08
«Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. Аналізуючи сучасні виклики, які постали перед Україною в період дії воєнного стану не викликає сумніву, що тема дисертаційної роботи «Правове регулювання волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення» безпрецедентно є нагальною і своєчасною. Насамперед, розвиток волонтерства в Україні фактично стало важливим інструментом реагування на кризові ситуації, заповнюючи прогалини там, де державні інституції не могли оперативно та повною мірою виконати свої функції. Спочатку його масштаби були незначними, однак військові конфлікти та внутрішні переміщення населення, значно посилили необхідність правового врегулювання даної сфери правовідносин.

Активізація волонтерського руху була зумовлена недостатньою підтримкою з боку держави вимушених переселенців, браком ресурсів для належного функціонування армії, а також труднощами в організації виробництва, постачання та розподілу необхідного забезпечення. Відтак, дослідження перспектив покращення надання волонтерської допомоги вразливим категоріям населення набуває особливого значення й актуальності, що й зумовлює вагомість і своєчасність дисертаційної роботи – Кашицького Андрія Володимировича.

В умовах війни волонтери часто працюють у зоні ризику: під обстрілами, у пошкоджених приміщеннях, у логістичних ланцюгах, що пов'язані з військовими операціями. Отже, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення і розробки ефективних

підходів до правового регулювання волонтерської діяльності, обґрунтування необхідності нових законодавчих ініціатив, які б гарантували належний правовий захист і соціальне забезпечення волонтерам. Враховуючи вищенаведене, тема дисертаційної роботи має важливе практичне значення для забезпечення правового регулювання волонтерської діяльності в Україні.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Аналіз дисертації дозволяє зробити висновок, що робота містить обґрунтовані положення, висновки й рекомендації, що відрізняються достовірністю й новизною. Вони можуть сприяти підвищенню ефективності правового регулювання волонтерської діяльності в системі соціального забезпечення.

Обґрунтованість дослідження Кашицького Андрія Володимировича характеризується передусім широкою й різнобічною джерельною базою. Слід також відзначити змістовне опрацювання автором наукових праць представників різних галузей права. Дисертант коректно і вдало полемізує з іншими науковцями, аргументує свої судження, пов'язує загальнотеоретичні проблеми з конкретним емпіричним матеріалом.

Необхідно підкреслити, що автор дисертації добре володіє нормативним матеріалом, демонструє знання наукової літератури, вміло викладає й веде наукову дискусію на сторінках своєї роботи. Робота написана зрозумілою юридичною мовою з вдалим використанням спеціальної наукової термінології, в ній висвітлено широке коло нових проблем і запропоновано оригінальні авторські підходи щодо їх вирішення.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів. Дослідження містить наукові положення та науково обґрунтовані результати, що розв'язують важливе наукове завдання щодо правового регулювання волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення. Наукова новизна дослідження зумовлена не лише вибором актуальної теми наукового дослідження, а й творчим підходом до розуміння

природи волонтерської діяльності в контексті недержавного соціального забезпечення.

Заслуговує на увагу обраний автором підхід щодо визначення основної мети волонтерської діяльності. Обмежені ресурси держави зумовлюють необхідність залучення громадян до вирішення соціально значущих проблем, у зв'язку з чим державні соціальні служби та організації все частіше потребують підтримки волонтерів. Основною метою волонтерської діяльності за таких умов є зниження рівня соціальної напруги шляхом надання допомоги різним категоріям населення на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Водночас волонтерство сприяє підвищенню соціальної згуртованості та розвитку партнерства між державою, громадянським суспільством і міжнародними організаціями (с. 85-86 дис.).

Доволі цікаво позиція дисертанта полягає в тому, що волонтерство виконує важливу освітню функцію, оскільки участь у волонтерських програмах створює можливості для навчання та розвитку через практичний досвід. Це сприяє підвищенню професійних компетентностей і особистісному зростанню. Також волонтерська діяльність може забезпечувати адвокацію та підтримку громадянської активності. Волонтери нерідко виступають захисниками прав та інтересів соціально вразливих груп населення, сприяючи розвитку громадянського суспільства та зміцненню соціальної згуртованості, зокрема серед внутрішньо переміщених осіб (с. 96 дис.).

У сучасному суспільстві волонтерство посідає важливе місце як прояв громадянської активності та соціальної відповідальності. Особливої уваги набуває волонтерська діяльність, спрямована на підтримку осіб з інвалідністю, адже вона сприяє їхній соціальній інтеграції, підвищенню якості життя та формуванню інклюзивного середовища. Тема волонтерства для осіб з інвалідністю є надзвичайно актуальною в умовах сучасних соціальних трансформацій. Вона поєднує гуманістичні цінності, практичну допомогу та суспільну солідарність, створюючи можливості для розвитку інклюзивного простору в Україні (с. 109 дис.).

На сторінках наукової роботи автор наголошує, що чинне законодавство не містить чітко визначених стандартів підготовки волонтерів до роботи з особами з інвалідністю, механізмів контролю якості відповідної діяльності та гарантій захисту прав отримувачів допомоги. В результаті волонтерська діяльність у цій сфері здійснюється переважно на основі ініціатив громадських організацій і не має достатнього інституційного забезпечення. Ще складнішою є проблема надання волонтерської допомоги ВПО – особам з інвалідністю, яким потрібно підтверджувати статус інвалідності в надзвичайних умовах. Це потребує розробки державних стандартів підготовки волонтерів для роботи з особами з інвалідністю. Важливим напрямом розвитку волонтерської діяльності є інклюзивне волонтерство, яке також потребує належного правового регулювання (с. 118-119 дис.).

Доволі цікаво позиція полягає в наступному: «Для розкриття правової природи волонтерської діяльності, яка носить комплексний характер, її варто розглядати з позиції мультидисциплінарного підходу, за якого використовуються паралельно знання, понятійний апарат і методологія різних наукових дисциплін. Своєю чергою, дослідження волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення передбачає застосування проблемно-орієнтованого та ціннісно-орієнтованого підходів. Застосування вищевказаних підходів дозволило з'ясувати, що відносини волонтерства в системі соціальної підтримки населення мають змішану – соціально-забезпечувальну та цивільно-правову (договірну) – природу. Соціально-забезпечувальна природа цих відносин зумовлена тим, що вони виникають у межах соціального ризику і спрямовані на його подолання. Водночас ці відносини мають складну договірну природу: з одного боку, укладається договір про провадження волонтерської діяльності між волонтером та організацією чи установою, що залучає до своєї діяльності волонтерів, а з іншого – договір про надання волонтерської допомоги, що укладається між волонтером та отримувачем волонтерської допомоги. Оскільки такі послуги

спрямовані на подолання соціального ризику, це свідчить про належність їх до сфери соціально-забезпечувальних відносин (с. 168 дис.).

Також цікавим є винесене на захист положення щодо розгляду волонтерської діяльності як вагомого ресурсу розвитку соціальної роботи, що забезпечує розширення спектру соціальних послуг та підвищення їх доступності для вразливих категорій населення.

Наукова новизна результатів полягає в тому, що дисертант, на підставі узагальнення дослідницьких позицій та їх авторської систематизації, уточнив раніше розроблене поняття волонтерської діяльності як окремого виду недержавного соціального забезпечення, в рамках якого особа, яка зазнала того чи іншого соціального ризику та потребує підтримки, забезпечується відповідними соціальними послугами, що надаються волонтерами, для його використання з науковою метою у предметній площині дослідження.

Заслуговує підтримки висновки автора про необхідність розвитку інклюзивного волонтерства, що має стати важливим механізмом соціальної інтеграції та розвитку інклюзивного суспільства.

Теоретично і практично обґрунтованим виглядає твердження автора про те, що волонтерська діяльність відіграє важливу роль у системі соціальної підтримки населення як форми забезпечення соціального життя. Вона покликана доповнювати послуги, що надаються державою, для своєчасного і якісного забезпечення осіб, які потребують соціальної підтримки.

Структура дисертаційної роботи побудована відповідно до мети дослідження, відповідає поставленим завданням, які знайшли вирішення в процесі дослідження. Зміст характеризується логічною послідовністю викладу, правильністю застосування наукових термінів, аргументованістю висновків. Дисертант продемонстрував здатність аналізувати матеріал, спираючись на наукові методи.

Повнота викладу одержаних результатів. Результати дослідження узагальнені і представлені у 3-х наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, і в тезах 14-ти доповідей на наукових конференціях.

Втім, дисертаційна робота Кашицького Андрія Володимировича на тему «Правове регулювання волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення» **непозбавлена недоліків, які носять характер побажань і не впливають на наукову цінність проведеного дослідження. Зокрема, варто наголосити на наступних зауваженнях:**

1. Проаналізувавши дисертаційну роботу вбачається використання Андрієм Володимировичем Кашицьким під час формування змісту роботи міждисциплінарного підходу. Автор здійснив комплексне дослідження різноманітних проблем, які знаходяться на стику різних наук, таких як соціологія, психологія, право соціального забезпечення.

Втім, погоджуючись з позицією дисертанта в аспекті доцільності застосування міждисциплінарного підходу для ґрунтовного дослідження явища волонтерства в Україні, хотілося б почути особисту думку Андрія Володимировича про те, в чому саме полягає цінність цього підходу щодо подолання негативних явищ правозастосовної практики.

2. Дисертант приділив значну увагу аналізу законодавства країн Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки щодо правового регулювання здійснення волонтерської діяльності, але під час наукового дослідження не торкнувся питання судової практики.

Насамперед, в Україні станом на сьогодні відкрито багато судових проваджень предметом спору яких є різноманітні питання, які стосуються здійснення волонтерської діяльності. Проаналізувавши реєстр судових рішень можна звернути увагу на судову практику, наприклад, суд апеляційної інстанції у своїй постанові наголошує про неможливість своєчасного оскарження рішення суду першої інстанції у зв'язку із здійсненням скаржником волонтерської діяльності. Судді вважають, що волонтерська діяльність не є поважною причиною пропуску строку на подачу апеляційної скарги. Адже, волонтер добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність. Також є інші справи, які стосуються юридичних

фактів та впливу обставин волонтерської діяльності при вирішенні сімейних, трудових та інших категорій цивільних справ.

На нашу думку, з огляду на сучасні умови, в яких перебуває Україна, питання національної судової практики щодо здійснення волонтерської діяльності набуває особливого значення. Враховуючи тему дисертаційної роботи «Правове регулювання волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення» аналіз судових рішень по вище згаданим правовідносинам збільшив би наукову цінність дисертаційного дослідження.

3. У розділі 2 «Правове регулювання надання волонтерської допомоги вразливим групам населення» дисертаційної роботи Кашицький А. В. наголошує на недосконалості чинного законодавства щодо надання такої допомоги. Дисертант зазначає на необхідності розробки на законодавчому рівні стандартів підготовки волонтерів, запровадження механізму контролю якості відповідної діяльності.

Втім, не пропонує чітких змін в законодавстві України для вирішення проблемних питань, які постали у сучасних умовах перед національною правовою системою.

Вказані зауваження, які в певній мірі носять характер побажань та порад для подальших наукових пошуків, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в даній дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад дисертанта в науку права соціального забезпечення.

Загальний висновок. За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційна робота Кашицького Андрія Володимировича відповідає обраній ним спеціальності 081 — «Право», робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною завершеною працею, в якій відсутні порушення академічної доброчесності. Оформлення дисертації в цілому відповідає вимогам, які ставляться до даного виду робіт.

Дисертація Кашицького Андрія Володимировича на тему «Правове регулювання волонтерської діяльності в системі соціальної підтримки населення», подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Кашицький Андрій Володимирович – заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри права ФПМВ

НУ «Київський авіаційний інститут»

Максим ДИБАНЬ

Віра Фісаківна Л. засвідчую
печістю секретар КАН
Тамар Наїба